

Újraálmodott csipkecsodák Kunmadarason

2016. október 28.



Vert csipke kiállítás a Damjanich János Múzeumban, Szolnokon (Kép: DJM)

Már a 4. generáció készíti a kunmadarasi dédnagymama 1938-ban tervezett vertcsipke-mintáit. György Gergelyné egykori Nagykunsági Csipketelepe számos csipkeverő asszonynak adott munkát.

Rebeka nénitől előbb lánya, majd unokája és a dédunoka is átvette a stafétát. A szebbnél szebb csipkék egy része mától a karcagi Déryné Kulturális Központban is látható.

– A Nagykunsági Csipketelepnek a huszadik század közepén számos csipkeverő asszony volt a tagja. A csipkeverés tudományát a mama, György Gergelyné Ökrös Rebeka (1902-1996) Karcagról hozta át. Előbb szomszédait, majd egyre több madarasi asszonyt tanított meg a csipkeverésre – mondja róla unokája, Tóth Imréné Kiss Ilona.

– Rendkívül ügyesen rajzolt, mindig újabb mintákat tervezett. 1938-ban a debreceni kiállításon nagy sikerrel mutatta be munkáit. Később csipkeverő telepeket létesített Kunmadarason, Dévaványán, Tiszaderzsén és Tiszaszőlősen. Budapesti kiállításokon kapta a megrendeléseket. Találtunk feljegyzést arról, hogy „György Gergelyné valódi vertcsipke-készítő” megrendelői között volt a hamburgi cukrászmester, Stühmer Frigyes is, aki 1868-ban alapította az első csokoládégyárat Magyarországon. A háború után nem indult újra a nagymama vállalkozása, de még születtek új tervek.



Tóth Imréné, az unoka (balra) és Tóth Boglárka, a dedunoka a vertcsipke-munkákból látható rögtönzött összeállítás között (Kép: Új Néplap)

– Édesanyám, György Ilona (Kiss Andrásné) beleszületett a csipke világába. Nagyon korán megtanulta a fortélyokat, szüleivel járta a kiállításokat, vásárokat. Idős korában pedig lakásán tanította az érdeklődő asszonyokat, műhelyében állandóan nyolc-tíz csipkeverő volt. Gondozta az édesanyjától rámaradt örökséget, az egyedülálló mintakincset. Még nem voltam iskolás, amikor már ott voltam körülötte a műhelyben, s ámulva néztem a csattogó orsókat, a kész terítőket. Kíváncsiságomból adódóan, kisiskolásként megtanultam a csipkeverés alapjait, bár ezt középiskolás tanárként, évtizedekig nem volt alkalmam gyakorolni – árulja el Ilona.

– Nyugdíjba vonulás után vettem újra kézbe az orsókat, s elkezdtem a csipkézést. Közben érett bennem az igény arra is, hogy a nagymama mintakincsét más formátumokban újratervezzem (így készült a csipkemintás

táska). 2013-ban küldtem első munkám zsűrizésre, s a kedvező visszajelzések újabb lendületet adtak. Tavaly egy csipkém a Magyar Népi Iparművészeti Múzeumban, öt pedig a debreceni XVI. Élő Népművészet regionális kiállításon volt látható, ahol elnyertem az Alföldi Legendárium Klaszter különdíját és Karcag Város önkormányzata díját. Májusban a Népi Iparművészeti Tanácstól megkaptam a csipkekészítő népi iparművész címet is – árulja el Ilona, akinek matematikus-közgazdász lánya, Boglárka szintén „csipkés”. Általa már a negyedik generáció viszi tovább a családi mintákat.

Az elődök által készített ötven-hetven éves terítőket, mellényeket ő és édesanyja is féltve őrzi.



Nagykunsági vert csipke a Damjanich János Múzeumban, Szolnokon. (Kép. DJM)

- A csipkeverés alapjait gyerekként a dédnagymamától tanultam meg – árulja el Bogi.
- Készülnek munkáim a dédi és a nagymama mintáival, édesanyától is tanultam újabb technikákat, de már vannak saját terveim is. Foglalkoztat a vert csipke új felhasználásának a lehetősége, így hoztam a kiállításra például a csipkés lámpát, táskát. A legkisebb mintám tizenötször tizenöt centis, és

negyven munkaóra alatt készül el, de egy mellény vagy az egyméteres asztalterítőnek még a tervezése is több hónap, s akár fél év is kell, mire kész lesz. A tárlaton a mi négygenerációs munkánk mellett a karcagi Kunrózsa Csipkekör és Fejes Lászlóné csipkeverő népi iparművész csipkéi is láthatók.